

Cene in njihova vloga v gospodarstvu.

I.

Cene so eden najvažnejših pojavov v gospodarstvu.

čarškega življenja.

V naravnem gospodarstvu cene nastanejo zaradi različnih količin

živih zasob, tudi menjavali niso vedno enaki.

Cene in njihova vloga v gospodarstvu.

gospodarstva

Lynd. in V. M. Case

lamo, stopimo sje v službo, ki izračuna koliko ljudi tu je

vedno le, koliko moramo za to plačati, gre za cen. Kje in plača

ter obresti so tudi cene, ki delujejo na naše vedenje.

tržne vloge cen se seveda razlikujejo od zavedamo, ker so

cene v glavnem stalne, se le malo spreminjajo. V izrednih razme

rah, ko se cene naglo menjavajo pa se žele zadržati, prav zavedati,

njihovega pomena.

II.

Kaj so cene? Ravnanje cene je vsota denarja, ki jo plačamo

za kupljeno, v zakup, vneto, najeto ali zapojeno stvar. Če pa tako

vsota, ki jo plačamo najemu delavcu, službeniku, ali za izp

Cene in njihova vloga v modernem gospodarstvu.

I.

Cene so eden najvažnejših pojavov moderne gospodarskega življenja.

V naturalnem gospodarstvu niso poznali cen. Vsak je živel zase; tudi menjavali niso ~~zadeno~~^{za} denar.

Danes se suče vse okrog cen. Povsod, kakrkoli si kupimo, vzamemo v zakup, najmemo, si proti plačilu izposodimo, povsod gre predvsem za ceno.

Isto velja, če ~~najmemo~~ komu za plačilo kaj delamo, stopimo kje v službo, si izposodimo kapital. Tudi tu vedno le, koliko moramo za to plačati, gre za ceno. Mezde in plače ter obresti so tudi cene.
Pa tudi v gospodarstvu (Dobriček je v gospodarstvu) pravde vloge cen se seveda navadno ne zavedamo, ker so

cene ~~ni~~ v glavnem stalne, se le malo spreminjajo. V izrednih razmerah, ko se cene naglo menjavajo pa se šele začnemo prav zavedati, njihovega pomena.

II.

Kaj so cene? Navadno: cena je vsota denarja, ki jo plačamo za kupljeno, v zakup vzeto, najeto ali izposojeno stvar. Prav tako vsota, ki jo plačamo najetetu delavcu, uslužbencu, ali za izposojen

jeni kapital. ~~Nezde in obresti so tudi cene~~

Vendar ni cena samo vsota denarja. Isto velja, če plačamo kako stvar z drugo stvarjo, damo ~~unad~~niku poleg plače stanovanje itd. Tudi stvari v naturi so cena, le da jih moramo izraziti v denarju.

Cena je torej denarni izraz tega, kar damo v zameno za kupljeno ~~ita~~ dobrino. ~~v nakupu vrsto marke - - vplah~~
~~oat drugit ljud' pridelava' dolbrino.~~
 Za tistega, ki ceno plača, je to strošek, za onega, ki jo prejme pa dohodek. Cena je važna posebej tudi zato, ker je od nje odvisen ~~na~~ dobiček, okrog katerega se suče vse pridobitno gospodarstvo. Cena je torej tudi v pridobitnem gospodarstvu osrednji pojav.

III.

Če hočemo popolnoma razumeti, kaj so cene v modernem gospodarstvu, moramo omeniti nekatera njihova osnovna pravila

a/Prvo tako pravilo je: Cena vsakega blaga mora kriti njegove produksijske in prodajne stroške. Če tega ni, se proizvodnja in prodaja takega blaga neha.

Produksijski in prodajni stroški ~~istega blaga~~ enakega blaga so seveda različni. ~~Tudi~~ Konsumiranti cenijo ista blaga različno.
~~Pa dar ji are in ne enake.~~
 Vselej pa velja: če kakoga blaga ni na trgu toliko, kot bi ga ljudje potrebovali, da ni zato, ker je njegova cena pre-

Pravilo, da mora vsa blaga kriti upejave
produkcjske in prodajne stroške neodoljivo.

~~2~~ ¹ ~~Pravilo~~ Pravilo delovnega: Či kolikor blaga
ni na trgu koliko, koliko pa judje potrebni,
pa ni to, ker je upejave ceus previdna,
ker pa odjemalci ne morejo ali morejo
dovolj drago plačati.

² ³ Pravilo delovnega pravila o ponuj
ni produkcjske stroške

Primer 110,00
100,00

Primer 100,00
Primer 100,00

Tudi to pravilo je ne preve nič odločilnega
o odločitvi ceus. Vsaka ceus ima lastno ustrežno

Konsumentu pa imajo dvojno izbiro:

1/za kaj bodo oddali denar, za kaj trošili

2/ali bodo vse potrebili ali ne.

od konsumentov

Posebno jasno se vidi odločnost cen/pri blagu, ki se

lahko nadomesti z drugim blagom in pa pri modnem ter luksuz-
nem blagu.

V resnici pa velja isto tudi drugod, pri vsakem vrstah

blaga.

~~Primeri odločbe~~
 nizka, ker ga odjemalci ne morejo ali nočejo dražje plačati.

~~Primeri odločbe~~
 Višino cen ~~določajo~~ ^{odjemalci} končno odjemalci oziroma konsu-
 menti. *Vsako blago ima tisto ceno, kakršna tvrdijo*

in more odjemalci plačati. (Nekateri ostanejo brez)
 Cena res ne more pasti pod višino produkcijskih in
 prodajnih stroškov: toda koliko smejo ti znašati, to je odvis-
 no od odjemalcev, konsumentov.

To velja najprej pri konkurenčnem blagu; a tudi pri
monopolnem blagu. kjer nastavlja ceno prodnik. Tudi tu velja:
 če odjemalci nekega blaga nočejo po določeni ceni kupovati
 mora cena pasti, ali pa se blago ne proda.

Ponudnik ima sploh samo eno izbiro: ali prodaja blago
pod določenimi pogoji, ali pa se umakne. Kaj drugega ne more
 bistveno spremeniti.

Konsumenti pa imajo dvojno izbiro:

1/ za kaj bodo izdali denar, za kaj trošili

2/ ali bodo vse potrošili ali ne.

Posebno jasno se vidi odvisnost cen ^{od konsumentov} pri blagu, ki se
 lahko nadomesti z drugim blagom in pa pri modnem ter luksuz-
 nem blagu.

V resnici pa velja isto tudi drugod, pri vseh vrstah
 blaga.

~~Primeri odločbe~~
~~Primeri odločbe~~

popolnoma

Poslednja lega: Tedišni ostanek puble-
pri resoluciji in uprabi delodavca,

[ločila obveznosti izhajajo drufajnih
pragov je napraviti]

Strukturalna posredna rešitev do
konca in potrditi

Pomena in vloge, ki je ima preko
in moderem popolnoma popovodni, se
prema do konca.

Razhaji !!

V rednici se velja isto tudi popolnoma na splešno.
Klaviro in avtomobili.

Ljudje imajo nesposobnost, sredstva s katerimi ku-
pujejo različne potrebnosti pa se omejena. Kolikor več da kdo
za eno ali drugo stvar, toliko manj za ostane za vse druge po-
trebnosti.

Velja tudi glede cen tega, med in obrstiti
Ta zveza cen je silno važna, ker se v njej najbolj izraža

ta v stranska medsebojna odvisnost mednega gospodarstva.

To je treba razumeti tako, ker so cene za
tistega, ki jih prejema dohodki, iz medsebojne odvisnosti cen
sladi namreč: tudi vsa ranska medsebojna odvisnost naših do-
hodkov.

IV.

Za pravilno razumevanje cen in njihove vloge je ^{lahko} posebno važno spoznanje, da so cene vseh vrst blaga tesno med seboj zvezane in odvisne. (*Stare Pote lege ni videlo*)

Glede surovin in končnih izdelkov je to očitno. Sploh glede cen različnih produkcijskih in prodajnih pomočkov in cene končnega produkta.

Prav tako je vidna ta zveza pri blaguhki se lahko nadomešča. Če se eno blago preveč podraži, sežejo ljudje po drugem.

V resnici pa velja isto tudi popolnoam na splošno. Klavirji in avtomobili.

Ljudje imajo neomejeno potreb, sredstva s katerimi kupujejo različne potrebščine pa so omejena. Kolikor več da kdo za eno ali drugo stvar, toliko manj mu ostane za vse druge potrebščine.

(Racionalizirajo podjetji)
Velja tudi glede cen blaga, mezd in obresti.

Ta zveza cen je silno važana, ker se v nji najbolj izraž^{ja} v stranska medsebojna povezanost modenega gospodarstva.

To je treba ~~xxx~~ poudariti toliko bolj, ker ^{so učili, ok} so cene za tistega, ki jih prejemajo dohodki. Iz medsebojne odvisnosti cen sledi namreč tudi vestranska medsebojna odvisnost naših dohodkov.

To ne velja morda samo v primerih, kjer je ta ~~z~~zveza neposredna. N. pr. podjetnik, delavci, dobavitelji, konsumenti.

Tudi tam, kjer take ~~zveze~~ neposredne zveze ni, je v resnici le ozka medsebojna odvisnost.

Vsi imamo dohodke od drugih ljudi, iz tujih žepov. Koliko je v kakem trenutku vseh denarnih sredstev v tujih žepih, je negotovo, gotovo pa je da je to omejena ^z ¹ količina. Če prejme kdo od tod več, ostane za druge manj.

Kdo je prikrajšan se ne da vedno reči, toda nekdo je gotovo. Nihče ne more imeti obilo dohodkov, ne da bi jih zaradi tega imeli drugi manj.

/V naturalnem gospodarstvu te odvisnosti ni bilo/Danes je le da se je mnogo premalo zavedamo. Potem ne bi tako brezobzirno gnali cen navzgor.

~~Posebno važno je v tej zvezi vprašanje pravične cene.~~ K.

Posebno važno je v tej zvezi vprašanje pravične cene. Jasno, da je lahko neka določena cena za določeno blago pravična, druga pa krivična.

Vendar tega ni razumeti, kakor da je kaka stvar sama na sebi, po svoji notranji vrednosti vredna natančno toliko, ne več in ne manj. Tako so navadno gledali, ter so skušali na ta način določiti strogo pravično ceno blaga in strogo pravič

no mezdo za delavce.

Ceno so določali po produkcijskih činiteljih, ki so sodelovali pri nastanku blaga, klasična ekonomska šola pa je videla ^{zadnji} izvor pravične menjalne ~~cene~~ vrednosti v delu.

To je bila hkrati osnova, na kateri je Marx zavnoval svoj gospodarski in socialni sestav.

Tudi na katoliški strani so to vprašanje navadno tako postavljali. Tudi delavske mezde so presojali po tem.

~~V resnici je stvar drugačna. Producijski činitelji niso stvar, ki ima vrednost, ampak so dolžni, ker so subjektivno vredni, ker proizvajajo blago. Za menjavo je vsaka stvar vredna toliko kolikor na trgu zanjo dobiš. Običajna tržna cena. To~~

~~pove že beseda sama. Menjalna vrednost je torej enaka tržni ceni. Tržna cena je pravična cena - namreč pravična za prodajo in nakup.~~

~~Kdor zahteva od prodajalca, naj kako stvar da ceneje, ker je "sama na sebi" predraga, bi moral tudi sam kadar kaj kupuje paziti, da ne bi česa pre nizko plačal.~~

~~Današnje maksimiranje ~~cene~~ prodajnih cen po nabavnih cenah je krivično. Trgovec oškodovan, zato pa išče drugod več dobička - posledica, to žene cene navzgor. Z nizkimi cenami se okoriščajo samo tisti, ki imajo denar in lahko izkoristijo ugodno priliko.~~

~~Tudi tu vidimo, da je pravična le običajna tržna~~

V resnici je stvar drugačna. Koliko je kaka stvar vredna za določeno osebo, je to subjektivna zadeva. Gotovo je lele da ni ^{samo} ~~ni~~ toliko vredna, kolikor ^U zanje plača. ~~Vredna~~ Vselej več.

Za menjavo ^{trg} pa je vsaka stvar vredna toliko, kolikor zanjo na trgu dobiš, kolikor je njena tržna cena.

To pove že beseda sama: menjalna vrednost. Ta vrednost je torej enaka tržni ceni. Tržna cena je pravična cena - namreč pravična glede na nakup in prodajo.

~~Neke druge "stare pravice" se ne niso vedlele in.~~
~~Ker zahteva od prodajalca najkako stvar določeno,~~
~~in pridobiti neko pozornost in~~
~~ker je "sama na sebi" nanj vredna zahteva nekaj nemogočega,~~
~~prav kakor je nemogoče, dokazati, da se neke določene cene~~
~~n. pr. za krompir, mleko itd upravičene, ker so utemeljene v~~
~~notranji vrednosti stvari same na sebi.~~

~~Zlato ni drago ker je zlato, marveč, ker ga je malo;~~
~~malo pa ga je, ker so njegovi produkcijski stroški v primeri~~
~~z drugimi rečmi razmeroma previsoki.~~

Kdor zahteva od prodajalca naj da kakšno stvar ceneje, ~~da kakšno stvar ceneje,~~ ker je "sama na sebi" predraga, zahteva nekaj nemogočega oziroma neosnovanega. Moral pa bi tudi sam, kadar kaj kupuje ^{skrbet} pogledati da ne bi česa preizkuzo plačal - Tega ne stori nihče.

Današnje maksimiranje cen po predajnih cenah je neupravičeno. Trgovec, ^{nebahar} oškodovan zato išče drugod več dobička -

da gredo cene še bolj navzgor. Z nizkimi cenami pa se okoriščajo tisti, ki imajo dovolj denarja in lahko izrabijo ugodno priliko.

Tudi v tej zvezi vidimo, da je ^{in pravilno} ~~pravična~~ le običajna tržna cena.

[Faint, mostly illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page. Some words are difficult to discern but appear to include:]

Stratka, pri cenah gre za razdelitev dohodka...

...cena...

...dohodek...

...pri cenah...

...dohodek 250 milijonov...

...in v zvezi s tem se posebno vidi, da...

...minjaneje cen spreminitev v vsakodnevni dohodek...

...rali razporeditev na to bolj jasiti, kot...

...pnele s tako lahko dovoljevati ohranjanje cen.

cena.

xxx

Seveda je ta cena lahko lahko krivična, toda ne glede na notranjo vrednost stvari, marveč glede na vnanje ~~ok~~ predvsem socialne okolnosti, n. pr. ker delavci pri tem premalo zaslužijo, ker so dobavitelji prikrajšani itd. ~~Skratk~~

Skratka, pri cenah gre za razdeljevanje dohodkov med najrazličnejše plasti ljudstva. Kolikor je ta razdelitev socialno napačna in krivična, toliko ~~je napačna in krivična~~ ^{smemo videti, da so tudi} cene različnega blaga ^{napačne in} krivične.

~~Na vsega tega vidimo, kako jalovi so vsi poskusi dokazati, da so neke vrste cen n. pr. za krompir, mleko utemeljene v stvarni vrednosti dobrin. Zato ni drago, ker je zlato, marveč ker ga je malo, malo pa ga je ker so njegovi proizvodni stroški v primeri z drugimi rečmi previsoki.~~

Povsod pri vprašanju cen gre ^{za} ~~za~~ razdelitev dohodkov. ^{in delca pri navil}
 Naš ^{primer} ~~primer~~ / z moko: ~~250 milijonov~~ Vsaka para pri ceni moke pri nas pomeni za Slovenijo 1 milijon. Zadnja podražitev nam bo pobrala okrog 250 milijonov. ^{to u sleden mesec, plači}
in obresti.

Iz vsega tega se posebej vidi, da pomeni vsako spremn
minjanje cen ^{aplak} spremenitev v porazdelitvi dohodkov. Zato bi morali ~~temih krajnih~~ na to bolj paziti, kot pazimo. Najmanj pa bi smeli s tako ^{in državo in državit} lahkoto dovoljevati spremenjanje cen.

~~Cene in izredno v denarju, Edenar~~

Velja isto kot pri denarju, čeravno spreminja svojo
kužno moč, ~~resnici je to nujno v zvezi s splošnim porastom~~
ali padcem cen. ~~Resnica je posledica vsake~~

Denar ni samo plačilno sredstvo, je hkrati abstraktna
računska enota, kakor meter, kilogram, itd. Vsaka sprememba v tej
enoti, pomeni isto kakor, če bi se spreminjal meter, kilogram
ali liter.

Vsi računi se takoj zmešajo. Samo pri denarju ^{in cenah} mnogi
tega ne vidijo ali nóčejo videli. V resnici so tu zle posledice
še hušje, še bolj splošne, sedumejo vsi ljudi.

Stalnost cen je torej najbistvenejši pogoj urejenih
gospodarskih in socialnih ramer. ~~Neboja smetnje je~~

~~Drugod so to že davno spoznali in stvari, kolikor se je
le dalo, zadržali v pravih mejah, pri nas smo začetniki in dilet~~

~~Skreb in to je ena prva naloga vsakega gospodarstva -
in socialne politike. // Karkoli se odraža na to, odraža se
v denarju, gospodarstvu in vsaki stvari, če ne bi odražale
cena ne~~